

Posudek oponenta diplomové práce Debory Pšikalové NÁVRH AKTUALIZACE ČESKÉHO ETICKÉHO KODEXU SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ (2006), NA ZÁKLADĚ KOMPARACE S MEZINÁRODNÍM ETICKÝM KODEXEM (2018)

Diplomová práce Debory Pšikalové má dobře postavené a přesně vymezené téma a rámcově naplňuje svůj záměr vyjádřený už v samotném názvu. Je třeba ocenit samotnou volbu tématu (byť se podle zpracování zdá, že šlo o téma zadané), značnou šíři a pestrost využívaných zdrojů včetně zahraničních a především pracovní překlad *Mezinárodního etického kodexu sociálních pracovníků* do češtiny.

Z formálního hlediska je práce v zásadě dobře zvládnutá, logicky strukturovaná a graficky přehledná. Z hlediska stylistiky a argumentace není zcela bez problémů – autorka má nápadný sklon se opakovat, často i v průběhu několika stran, čímž se tříští logická návaznost. Zbytečně často a příliš hovorově také zmiňuje svůj autorský subjekt, což působí neodborně až nekompetentně, jako například: „*Při práci s MEK i EK jsem zjistila, že se lépe orientuji v MEK. Více se mi líbilo rozdělení kapitol v MEK, přijde mi to přehlednější*“ (s. 35). Práce také obsahuje celou řadu tvrzení, které jsou ve skutečnosti naprosto banální a nic nového neříkající, jako například: „*Co to vlastně komunikace znamená? Člověk je bytost, která je společenská. Žije ve společnosti jiných lidí, se kterými komunikuje. Pomocí ní sdělujeme ostatním naše vlastní myšlenky, pocity, emoce, informace. Komunikace nás provází celým životem. Slouží k dorozumívání se s druhými lidmi*“ (s. 19). Konečně je třeba zmínit i chyby v interpunkci – jedna taková se ostatně nachází už v samotném názvu práce.

Z obsahového hlediska je asi nejzdařilejší kapitola 2, ve které autorka specifikuje a následně podrobně porovnává oba etické kodexy. Přesně tu také zdůvodňuje, proč jsou aktualizace těchto normativních dokumentů podle jejího názoru potřebné a důležité, a to především s ohledem na proměny společnosti a vyvstávání nových sociálních problémů, na rozvoj technologií, ale též z důvodu kodifikace nových právních norem nebo jejich průběžné novelizace (s. 32). Na druhou stranu mi chybí úvaha nad tématem, do jaké míry takovéto dokumenty nejen legislativně a eticky vymezují praxi sociální práce (s. 14) a mají tedy především normativní povahu, ale do jaké míry jsou též nezbytnou pomůckou pro překonávání praktických problémů z pozice samotného sociálního pracovníka (a mají tedy též povahu základního užitečného manuálu). To může být jeden z podnětů k zamyšlení v rámci obhajoby práce.

Stěžejní a v kontextu záměru práce nejdůležitější kapitola 3, ve které autorka podává návrhy na doplnění *Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR*, je podle mého názoru vzhledem k proklamované důležitosti záměru nápadně chudá. Namísto návrhů, které by skutečně reflektovaly proměny doby, jak je autorka zdařile podává výše, je zde několik banalit, které se v kontextu normativní povahy dokumentu až nebezpečně přibližují k prázdným frázím, jako je například: „*Sociální pracovník musí být morálně odpovědný. Morální odpovědnost napomáhá sociálnímu pracovníkovi rozlišovat mezi dobrým a špatným jednáním. Sociální pracovník musí jednat podle etických zásad a principů. Jednat dle etických zásad a principů musí vůči jedincům, se kterými přijde do osobního kontaktu při své práci*“ (s. 47). Naopak chybí zapracování specifik práce s klienty odlišných kulturních, subkulturních či jazykových prostředí, což je téma, o kterém se lze domnívat, že bude v sociální práci čím dál tím důležitější a současně problematičtější. Jiné části jejích návrhů stylově nerespektují normativní styl textu a obsahují výkladové části dokonce i s uvedenými zdroji, což je v takovém typu dokumentu nevhodné. Ani zde se autorka nevyhne hovorového stylu, když např. podotýká: „*Protože každý z nás může udělat nějakou chybu*“. Někteří tvr-

zení se jen po krátkém zamyšlení mohou jevit jako nepoužitelně zjednodušující. Autorka např. v návrhu píše (reprodukuji i výše zmíněný typický sklon k neustálému opakování téže myšlenky): „Svědomí může v sociální práci napomoci i při řešení náročných situací (...). V případě, kdy se sociální pracovník ocitne v náročné situaci a musí si vybrat mezi dvěma řešeními, kdy se mu ani jedno nezdá, jako dobré, může napomoci naše svědomí. Díky našemu svědomí může sociální pracovník nalézt správné nebo alespoň lepší řešení“ (s. 47). Zde se nabízí obsahová námitka, že ve většině životních situací existuje i více než jen dvě řešení, především ale svědomí může být nejen východiskem z dilematu, ale také naopak příčinou těchto dilemat. Pochyby, váhání a nejistota patří k základním průvodním znakům hlubší sebereflexe a tedy i svědomí. Dále, přestože v předchozí části textu si autorka všimá, že „na rozdíl od MEK není v EK vůbec zmíněno, že by mělo docházet k pravidelným aktualizacím“ (s. 32), její návrhy na aktualizaci EK tento podnět překvapivě nezahrnují. Výsledně se nezdá, že by autorka dokument nějak zásadně obohacovala právě o ty oblasti, o které by obohatit skutečně potřeboval, snad s výjimkou nových technologií a sociálních médií (s. 48).

Konečně bych navrhoval, aby se autorka v rámci obhajoby vyslovila i k úplně základním pojmům, na kterých je její práce postavena, ale přitom je blíže nespecifikuje. Jaký je vztah či rozdíl mezi pojmy etika, mravnost, morálka, ale také principy, standardy a normy? Není třeba uvádět jakékoli slovníkové definice, zajímá mě, jak se autorka nad těmito pojmy zamýšlí.

Výsledně konstatuji, že autorka naplnila záměr své diplomové práce nanejvýše zpola. Doporučuji její práci k obhájení a navrhuji známku v rozmezí **velmi dobře – dobře**, podle úrovně obhajoby a zvážení oborové komise.

28. dubna 2023 v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie religionistiky
TF JU v Českých Budějovicích